

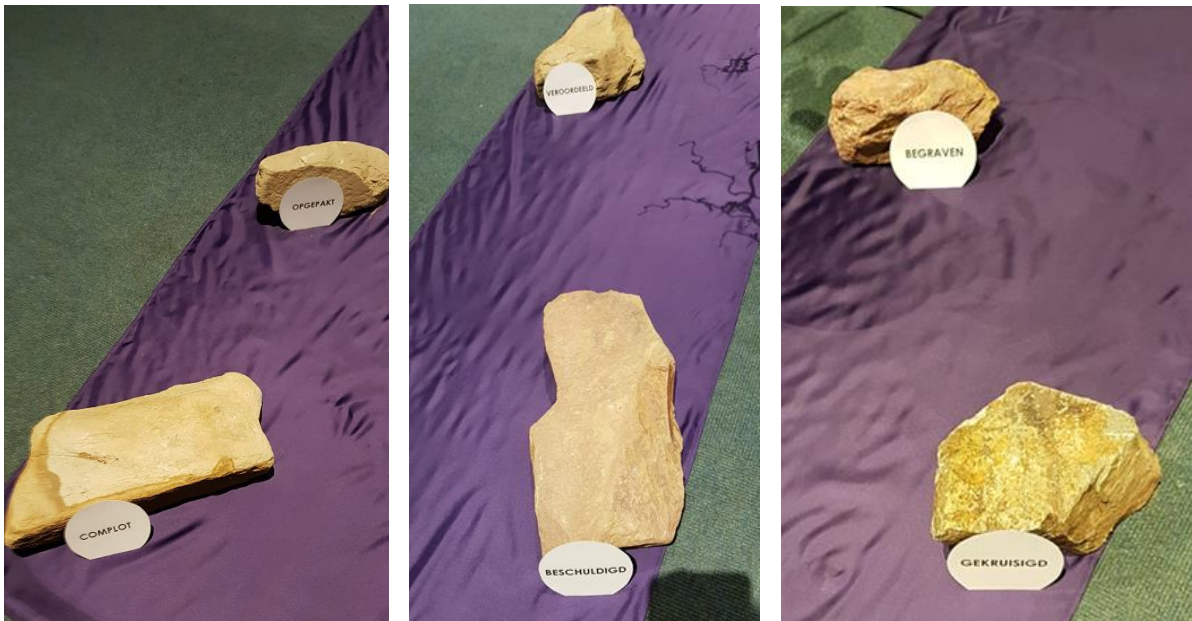
GOEDE VRIJDAG ALS ALLES DUISTER WORDT

15 april 2022

Voorgangers: Ad de Gruijter, Ria Huisman,
m.m.v. Gerard Jansen, Janneke Hogendorf

Tijdens de viering worden enkele kruiswegstaties getoond van Aad de Haas.

Zie <https://kruiswegen.nl/project/aad-de-haas-video-proj>

Eerste kaars

Lied Als alles duister wordt

Inleiding

Goede Vrijdag, is met geen pen te beschrijven
dus schrijven we het maar op – pen zoekt tekst
de pen trilt in je hand

Goede vrijdag is met geen woord te benaderen
dus spreken we er maar over - gemoed zoekt woord
je lip trilt bij ieder woord
oorlog zien we
droomden dat die ver weg was in tijd van toen
beelden zien we
je wilt je ogen sluiten, maar je kan het niet
mensen gedood, land verwoest, verleden gebombardeerd

volk op de vlucht.....

afschuw

welk hoogverheven doel heeft dit in beweging gebracht?

Deze Goede Vrijdag heet 'Oekraïne'.

Als alles duister wordt

Goede Vrijdag. Kruisdood!

Geen enkele voorstelling is bij machte te tonen hoe 'die dag' was:

verraad, martelgang – dan sterven aan een kruis

geen christelijke kunst van twintig eeuwen raakt aan die werkelijkheid

toch beelden en verbeelden we maar voort

het laat niet los.

Hoe nabij kan ik komen aan lijden van mensen, dierbaren,

om me heen?

en jij?

Hoe dicht kan ik daar echt aan - raken?

'aanraken'

en jij?

En dan..... dat *hij* dit gezocht zou hebben..... gewild

dit lijden, deze dood?

theologenpraat!

lijden mijden wil elk mens, ook deze mensenzoon - Yehoshua

Ze zochten hem om uit de weg te ruimen.

Maar geschreven staat:

Hij week met zijn leerlingen uit naar het meer. (Mc. 3,7)

En geschreven staat:

Wéér wilden ze hem grijpen, maar hij ontsnapte. (Joh. 10, 39)

Wie roept: '*Waarom heb je mij verlaten?*' is alleen van wanhoop vol

Als alles duister wordt

Wie gegrepen zijn door 'heb elkander lief' en ..... 'vrede'

staan tegenover -- slaafse gehoorzaamheid

aan dictators

feiten-verzimmers

kille berekenaars

of - omdat bevel bevel is

Als alles duister wordt

Wanneer tragiek is - reisgenoot

Wanneer dromen - zijn verstoord

Wanneer leven lijden is

Waar zijn dan toch nog licht en hoop?

In dit uur!

Wij spreken ons uit - stamelend

want geschreven of gezien, gehoord

verbeelden wij ..... in beelden

hoe het was, hoe het is

het lijden

én de troost

én dat het bestaat

in jou – in mij

Als alles duister is – toch licht

Tweede kaars

Lijdensverhaal naar het evangelie van Marcus hoofdstuk 14, 1 t/m 15,46

EEN PLAN BERAAMD

Die man daar, Yehoshua, die almaar zegt wat wij niet willen horen, hij tast onze positie aan, oefent openlijk kritiek uit.

Zijn moeder is er ook zo een, die schijnt ooit gezongen te hebben ‘machthebbers stoot hij van hun zetel, en nederigen verheft hij’ (Lc. 1,46-45). We willen hier geen massademonstraties van opgehitst volk voor de deur, geen onrustzaaier die de massa bespeelt, die het heeft over een ander gezag, een ander soort koninkrijk. Als ze achter **zijn** verhaal blijven aanlopen is het einde-verhaal voor **ons**. Hij heeft het doorlopend op ons gemunt met zijn Tora uitleg. Het is genoeg geweest.

Laten we hem van de massa isoleren en arresteren, we vinden wel een aanvaardbaar motief. Hij moet uit ons midden verdwijnen voor het te laat is.

.....Niet tijdens het Pesachfeest. Dan is er teveel volk op de been.

Er zijn vast wel meelopers en twijfelaars in de groep die hem volgt. Misschien kan een van hen voor ons deze klus klaren en ons tippen wanneer en op welke plek wij hem kunnen overmeesteren. En dan... beter als de avond valt zonder al dat volk om hem heen.

.....En zo iemand hebben we gevonden, een zekere Judas.

Wie afhaakt, langzamerhand is teleurgesteld geraakt, liever een ander verhaal, misschien wel zijn eigen verhaal wil horen - , ...die splitst zich af en verraadt in het gunstigste geval voor een beloning zijn beste vrienden. Dat niet alle mensen deugen komt ons in dit geval goed uit.

Beter nog dat dit niet wordt doorverteld of neergeschreven.

Dit wordt zijn laatste Pésachmaal.

En nu:

Jij zit in de weg, je past niet in de politieke agenda, je bent een bedreiging voor maffianetwerken;

Je wordt een doelwit, er worden plannen gesmeed om je uit de weg te ruimen, je wordt gevolgd, je gangen worden nagegaan, je ontvangt dreigbrieven, je wordt gebeld door een onbekende die dreigt.....

6 juli 2021 wordt een aanslag gepleegd op misdaadverslaggever Peter R. de Vries die negen dagen later aan zijn verwondingen bezwijkt.

*18 september 2019 wordt de 44-jarige kroongetuige-advocaat in het Marengo proces, Derk Wiersum, doodgeschoten bij zijn woning in Amsterdam Buitenveldert.
Er wordt gesproken over ‘een aanslag op de rechtsstaat’.*

Na een door straaljagers afgedwongen landing wordt de Wit- Russische journalist Raman Pratasevitsj op het vliegveld van Minsk in Belarus uit het toestel gehaald, afgevoerd en gevangen gezet vanwege kritiek op het regime.

🎵 Spiegel im Spiegel (Arvo Pärt) ged.

God,
onzienbaar,
onzegbaar:
zie de mens
die vóór U staat
zie mij.
Wees liefde
voor wie met haat bejegend wordt.
Wees leven
voor wie de dood in de ogen moet zien.
Wees er,
God, onzegbaar nabij.
Amen.

[Uit: Luuk den Hartog, Kruisweg, een weg ten leven gaan. 2003]

Derde kaars

Lied   Gij alleen, niemand anders

OPGEPAKT

Statie 1 Het verraad van Judas

Het is gelukt. We hebben hem geïsoleerd. Na het Pésachmaal zijn ze richting Olijfberg [Getsemane] gelopen. Daar zijn de meesten in slaap gevallen, behalve hij, Yehoshua, die we moeten hebben. Judas heeft hem aangewezen en met een paar zware jongens hebben ze hem gevangen genomen en weggevoerd. Een van hen wilde nog wat lef tonen door een zwaard te trekken maar daar is het bij gebleven. Uiteindelijk zijn ze allemaal als lafaards weggevlucht.

Nu is de engel uit de beweging, hopen we.

We hoeven de aanhang alleen nog maar schrik aan te jagen.

De volgers, de fans, die aanhang hebben het nakijken. Ze zijn van de straat nu hun icoon is opgepakt.

Nu moeten we een vervolgstap zetten, hem voorgeleiden en aanklagen.

We vinden wel wat: Opruiing, belediging, ondermijning..... ondertussen moeten we zijn leerlingen wel blijven volgen.....je weet niet wat ze mogelijk tegen ons beramen.

En nu:

In 2020 vluchtte de Wit Russische oppositieleider Svetlana Tikhanovskaya, uit vrees voor vervolging naar het buitenland.

In 2020 en 2021 zijn meer dan 120.000 mensen uit Hong Kong vertrokken/gevlucht, vooral naar Engeland, Canada en Australië. Onder hen studentenleiders die demonstraties organiseerden vóór democratie en tegen het inperken van vrijheden waaronder de persvrijheid.

Oppositieleiders en pleitbezorgers voor meer democratie zijn opgepakt, redacties van kranten – de vrije pers - zijn gesloten.

Het monument bij de universiteit in Hong Kong dat herinnerde aan het bloedbad in Peking op het plein van de hemelse vrede in 1989 is door de autoriteiten verwijderd. Die herdenkingsdag is definitief uit de agenda's geschrapt.

Wie demonstreert voor de vrede en tegen de oorlog in Oekraïne wordt in Rusland opgepakt en beboet of veroordeeld.

Jonge Russen proberen in toenemende aantallen het land te verlaten

🎵 Spiegel im Spiegel (Arvo Pärt) ged.

Leeg

Als je met iedereen bent, behalve met mij,
ben je met Niemand.
Als je met Niemand bent, behalve met mij,
ben je met iedereen.
Wees iedereen,
in plaats van dat je druk bent met iedereen.
Als je zoveel wordt, ben je niets.
Ben je Leeg.

Rumi (1207-1273)

Vierde kaars

Lied   Wat ook gebeurt

VEROORDELING

Godslastering is een vergrijp. Zolang er religieuze rechtbanken zijn kunnen wij, hogepriesters, hem publiekelijk beschuldigen. Hij heeft immers gezegd dat hij de messias is, de Mensenzoon die aan de rechterhand van de Machtige zal zitten. Meer dan dit hebben we niet nodig.
Je weet hoe dat ging en gaat.
Wie schuldig is moet als schuldige getoond worden in zijn onmacht.
We zullen hem vernederen en beschadigd aan het volk tonen. Geblinddoekt. Je wilt niet dat hij kan aanwijzen door wie hij geslagen is. Laat zien hoe machteloos hij nu is.
En dan..... laten we hem dan in handen geven van de wereldlijke overheid, de bezetter die geen onrust verdraagt en meer middelen in handen heeft dan wij om hem uit ons midden te verwijderen.
De doodstraf!
Bij ons bestaat die als dode letter en veel getuigen zijn nodig.
De bezetter is minder scrupuleus. Pilatus kan ons karwei afmaken en wij spelen niet langer eigen rechter.
We helpen hem juist door een potentiële oproerkraaier aan hem uit te leveren.

En nu:

De Russische advocaat en politiek activist Aleksej Navalny, criticus tegen corruptie en het heersende regime is na een mislukte poging hem te vergiften alsnog opgepakt voor het schenden van de voorwaarden van zijn voorwaardelijke in vrijheidstelling - na een eerdere veroordeling wegens verduistering.

De democratisch gekozen leider van Myanmar - Aung San Suu Kyi - is vlak na de staatsgreep door militairen in februari 2021 opgepakt en veroordeeld voor vier jaar cel wegens het overtreden van de coronaregels, corruptie, verkiezingsfraude, opruiing tegen het leger en het illegaal importeren van walkietalkies.

Voor wie een autocratisch, dictatoriaal regime in de weg zit, wordt wel een aanklacht of overtreding bedacht.....

🎵 Spiegel im Spiegel (Arvo Pärt) ged.

Ecce Homo

Zie de mens...
Wie klaagt Hem aan?
Wie is er nog met Hem begaan?
Zie de mens...
Wie ziet hen staan?
Wie roept hun naam
Zie de mens...
Hij ziet mij staan,
Ik draag zijn Naam...

Felicia Dekkers

vijfde kaars

Lied   Wie als een mens wil leven

DOODSTRAF

We hebben onze mensen opgetrommeld bij het paleis van Pilatus. Zij kunnen ons dan steunen in onze beschuldigingen jegens Yehoshua. Een mensenmassa met leuzen en pamfletten moet effect hebben.

Pilatus [zegt]: 'U zou een koning zijn, koning van de joden nog wel. U bent niet voor niets hier gebracht, het regent beschuldigingen.'

'Uw woorden' zegt Yehoshua en doet er verder het zwijgen toe.

Pilatus tegen ons: "Ik ben bij machte met jullie Pesachfeest iemand uit het gevang vrij te laten.' Elkaar ophitsend roepen we allemaal 'Laat Barabbas maar vrij, ook zo'n 'oproerkraai, een moordenaar, maar niet bedreigend voor ons.' En dan scanderen we allemaal: 'Barabbas vrij, Barabbas vrij!' Gratie voor hem!

Pilatus: 'En deze man uit jullie eigen volk dan, wat te doen met jullie 'koning' die geen koning is en zwijgt, deze Yehoshua?'

En wij, want dit is ons moment: 'Aan het kruis met hem! Aan het kruis!'

Het maximale voor hoogverraad en verstoring van de alom verkondigde Pax Romana.

Statie 2 Ter dood veroordeeld

En zo gebeurt. Pilatus stelt ons tevreden, wil niet verder investeren in waarheidsvinding binnen een godsdienstige groepering. 'Ze doen maar', denkt hij vast en zeker.

Maar eerst een geseling van zijn lichaam om zijn schuld te bevestigen, te onderstrepen en dat hij er als gestrafte uit zal zien.

En nu:

Hoewel er landen zijn die de doodstraf afschaffen zijn er vierenvijftig landen verspreid over de wereld waar de doodstraf nog mogelijk is én wordt opgelegd – uitgevoerd, waaronder in de Verenigde Staten.

Soms wordt de executie voltrokken na een jarenlang verblijf in de dodencel.

In enkele landen wordt de doodstraf voltrokken aan jongeren die ten tijde van het misdrijf jonger waren dan 21 of 18 jaar, waaronder in Saoedi Arabië, Iran.

In veel meer landen zijn we getuige van het mishandelen en martelen van gearresteerden, zowel fysiek als psychisch - mentaal.

*[waterboarding, harde muziek, 24 uur fel licht aan in je cel, tot je breekt].
Het levert bekentenissen op van misdrijven die nooit zijn begaan.*

Regelmatig bezwijken gearresteerden, gedetineerden voor het proces tegen hen begint.

In Iran, Noord-Korea, Saoedi-Arabië en Somalië hebben het afgelopen decennium openbare executies plaatsgevonden.

In Argentinië verdwenen zo'n 30.000 mensen ten tijde van de dictatuur van de militaire junta, die het land van 1976 tot 1983 bestuurde.

De 'dwaze moeders' zagen hun echtgenoten, zonen, familieleden nooit weer.

Gesmoorde stemmen om gerechtigheid...ook nu

🎵 Spiegel im Spiegel (Arvo Pärt) ged.

Dat er licht zal dagen...

Mensen, die in doodsnood zijn
en van God verlaten,
schreeuwen in hun stervenspijn:
waarom mij verlaten?
Heer, wees hen nabij
mensen met een kruis als Gij
dat er licht zal dagen.
Mensen in hun graf gelegd
mogen blijven hopen;
ooit breekt God, heeft Hij gezegd,
al die graven open.
Heer, wees hen nabij
mensen met een kruis als Gij
dat er licht zal dagen.

Martien van Woerkum, Cees Remmers, Zie de mens, Kruisweg. 2010.

Zesde kaars

Lied Steen

LIJDENSWEG [KRUISGANG]

Statie 3 Jezus neemt het kruis op zijn schouders

Eenmaal in handen van de soldaten die hem wegleiden, is alles wat nog beschaving heet verdwenen. Geen leiding die tot bedaren brengt, geen remmingen meer, op weg naar zijn kruisdood lijkt alles toegestaan en dat gebeurt dan ook.

Ze voeren uit wat is bevolen en meer dan dat.

Er is geen redden meer aan.

Doornentakken in zijn hoofd gedrukt. 'Je wilt toch een koningskroon die je past?'

En dan het cynisch buigen en roepen: 'Gegroet, koning van de Joden!'

En slaan....met een rietstok....en spuwen.....

Hij krijgt zijn eigen kruis te dragen..... het is niet te doen.... hij valt....wel drie keer.

Statie 10 Jezus valt voor de derde maal

Dan maar helpen dragen. 'Jij daar, Simon van Cyrene, toeschouwer – bij wie hoor jij eigenlijk... help een handje!'

Op naar Golgota, de schedelplaats'

Statie 6 Simon van Cyrene helpt het kruis te dragen

Een aantal van ons, niet allen, zijn meegelopen om zijn einde mee te maken, vast te stellen. We hebben het aan de bezettingsmacht overgedragen, maar we willen ons ook niet als lafaards terugtrekken nu gebeuren gaat waar we op uit waren.

En nu:

Het leven zou heilig zijn.....er staat geschreven.....gij zult niet doden!

27 februari 2022

In een poging het geweld van de oprukkende Russische troepen te stoppen proberen verzamelde burgers in Oekraïne tanks met blote handen tegen te houden.

9 maart 2021

In Myanmar schieten militairen demonstranten zonder waarschuwing dood.

Zuster Ann Rose Nu Tawng knielt midden op straat voor de schietende militairen en smeekt hen te stoppen of anders haar dan maar neer te schieten.

4 juni 1989

Op het (Plein van de hemelse vrede in Peking staat een onbekend gebleven man. Hij probeert oprukkende tanks tegen te houden die even later met Chinese troepen de studentenopstand met grof geweld zullen neerslaan.

*Uitvoerders van geweld in overheidsdienst:
dienstplichtigen, jongeren vaak,
ook wel kindsoldaten.*

Ze worden geacht hun eigen denken op te geven.

Wat doodt de doder in zichzelf wanneer een ander valt door zijn hand ?

Golgotha....kan overal zijn – en altijd weer.

 Spiegel im Spiegel (Arvo Pärt) ged.

Simon van Cyrene

Herken
de blik
in mijn ogen
die vraagt
om te zien
de mens die
ik ben.
Loop mee
op weg
naar mijn einde
en draag
als het kan
voor even
mijn last.

Madeleine Timmermann

Zevende kaars

Lied Deze nachtdag

DE DOOD

Statie 13 Jezus sterft aan het kruis

Het derde uur na zonsopgang.

Daar hangt hij nu. Boven zijn hoofd zijn misdrijf:

Hij beweert: Ik ben 'de koning van de joden'. We dobbelen om zijn kleren, die hij nooit meer dragen zal.

'Waar blijf je nu met al die mooie woorden over gered worden? Kom dan van je kruis af?' Anderen redt hij, maar zichzelf kan hij niet redden.'

Wij roepen mee met de massa en zelfs de twee die naast hem gekruisigd zijn, beschimpen hem. '

En dan ineens en onverwacht wordt het rond het middaguur **duister** tot aan het negende uur.

Hij roept: Eloï, Eloï, lema sabachtani?' en dat is: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt u mij verlaten?'

Alsof hij Elia roept. Op een stok prikken we een spons met zure wijn zodat hij drinken kan maar dan.....

slaakt hij een luide kreet en blaast de laatste adem uit.

De Paaskaars en de zeven lichten op het kruis worden gedoofd

Stilte – moment

Het voorhangsel van de tempel scheurt van boven tot onder in tweeën.

De centurio, die hem zijn laatste adem ziet uitblazen, zegt: 'Werkelijk, deze mens was Gods Zoon.'

Wat gebeurt hier en met deze man die net nog zijn kruisiging leidde?

Wat gebeurt ons nu we dit meemaken?

Lied Als alles duister wordt

HET GRAF

We zijn erbij geweest, we hebben toegekeken of misschien juist weggekeken, machteloos, stikkend in verdriet, onbegrip en wie weet nog veel meer.

Maria uit Magdala. Maria de moeder van Jakobus de jongere en van Joses, en Salome, de vrouwen die hem gevolgd hebben en voor hem hebben gezorgd.

Zoals ook veel andere vrouwen die ook met hem zijn meegereisd naar Jeruzalem.

En dan is daar Josef van Arimatea, vooraanstaand raadsheer, die zelf ook de komst van het koninkrijk van God verwacht.

Hij raapt al zijn moed bijeen en gaat naar Pilatus, om het lichaam van Jezus op te eisen, want hij moet voor de sabbat begint begraven zijn.

Pilatus vergewist zich van de dood van Jezus.

Na zijn toestemming wordt Jezus van het kruis genomen, in een linnen doek gewikkeld en daarna in een uitgehouwen graf gelegd.

Een sluitsteen voor de ingang.

Maria uit Magdala en Maria de moeder van Joses kijken toe in welk graf hij wordt gelegd.

Statie 15 Jezus wordt in het graf gelegd

Vanaf vandaag

Vandaag begraaf ik jou in mij
Niet in de aarde, niet in die kist
Niet bij die bomen in de ochtend mist
Daar ben jij niet, jij bent veilig in mij

Vandaag begraaf ik jou in mij
Niet bij die steen daar, die lange rij
Al die oude namen, daar hoor jij niet bij
Nee vandaag begraaf ik jou in mij

Dan kan ik met je praten en antwoord geven
Dan blijf je leven in mijn leven
Neem m'n ogen en kijk met mij
Neem m'n voeten en loop met mij
We gaan naar huis toe, wij allebei
Vanaf vandaag leef jij in mij

[Belinda Meuldijk] 1ste deel uit song 'Vanaf vandaag'

Bron: Musixmatch - Songwriters: Belinda Meuldijk / Maarten Peeters

J.S. Bach Mache dich, mein Herze, rein [Ich will Jesum selbst begraben] uit Matthäuspassion – J.S. Bach BWV 244

Nederlandse Bachvereniging

o.l.v. Jos van Veldhoven [7 -4 -2019]

https://youtu.be/EGq-9pC_5AM

Mache dich, mein Herze, rein,
Ich will Jesum selbst begraben.
Denn er soll nunmehr in mir
Für und für
Seine süße Ruhe haben.
Welt, geh aus, laß Jesum ein!

*

Tekstbewerking Marcusevangelie
Ad de Gruijter